

פרק ראשון - רקע

התקופה הקלאסית

התקופה הקלאסית במוזיקה המערבית התרחשה במאה ה-18 ועד לתחילת המאה ה-19. מונח זה משמש כדי להגדיר את כל המוזיקה הקשורה למסורת של אותה התקופה אם כי לעיתים יש חפיפה בין סגנון מוזיקה זה ובין תקופות אחרות. התקופה הקלאסית באה לאחר תקופת הבארוק (1600-1750) והיא קדמה לתקופה הרומנטית (1815-1910)¹. בין המלחינים הבולטים של אותה התקופה ניתן לזהות את היידן, בטהובן, באך וכמובן מוצרט שיצירתו מתוארת בעבודה זו.

חוקרים עמדו על כך שהמאה ה-18 מתאפיינת בחוסר אחדות מבחינות הסגנון. הסגנון השתנה בין מקומות שונים ובעשורים השונים של אותה המאה. במהלך התקופה הסגנונות השונים עברו מפוליפוניה² והומופוניה³ ואפקטים מלודיים שונים החלו לאפיין את המוזיקה. כלי הנגינה החלו להתפתח עוד יותר ואיתם התפתחו אפשרויות המוזיקה החדשות. היצירות החלו להיבנות לפי חוקים ברורים וערים שונות, כמו מילאנו, ונציה, רומא ולונדון שהיו מרכזי מוזיקה החלו לאבד את חשיבותן לערים אחרות.⁴

התפתחות המוזיקה בתקופה הקלאסית

סגנון המוזיקה הקלאסי הוא למעשה ביטוי לאימוץ של סגנון חדש שבא לידי גם בתחומים אחרים, כמו בנייה, ספרות ואומנות באופן כללי. התרבות החדשה הזו שמרה על קשרים עם תרבות החצר של האצולה האירופאית והולידה סגנון חדש שמעדיף חלוקה ברורה ופשטות על פני מורכבות. פשטות זו חדרה גם אל המוזיקה. הפוליפוניה המורכבת של תקופת הבארוק איבדה את מקומה לטובות מבנה היררכי קבוע שנקרא הומופוניה שיוצר הרמוניה שכפופה לחוקים מסוימים. נעשה גם שימוש בנגינת אקורדים בתור ליווי רקע והדבר הקל על המאזין.⁵

במאה זו האצולה הפכה להיות הפטרונית העיקרית של המוזיקה והאופרה הפכה להיות סוגת הבידור האהובה בציבור. לכן נוצרה סטנדרט של קבוצת הכלים אשר יצרה את המוזיקה לפי חוקים קבועים וידועים מראש. לכן כל נגן בדרך כלל קיבל תפקידים מוזיקליים די פשוטים שיוכלו להתאים לדרישות

¹ Zaslaw, Neal. Music and Society in the Classical Era. The Classical Era: From the 1740s to the end of the 18th Century. 1989. (pp.1-14)

² מרקם מוזיקלי שבו יש מספר קולות עצמאיים אשר נעים במקביל זה לזה. אין היררכיה מובהקת בין הקולות.
³ מרקם מוזיקלי רב קולי. הוא מתאפיין בקול ראשי מוביל וקולות נוספים אשר נמצאים תחתיו מבחינת ההיררכיה של המוזיקה.

⁴ Zaslaw, Neal. Music and Society in the Classical Era. The Classical Era: From the 1740s to the end of the 18th Century. 1989. (pp.1-14)

⁵ Rosen, Charles. The Classical Style, New York: W. W. Norton & Company, 1998, pp. 43-44.

החדשות של השוק. כמו כן הדרישה של הציבור למוזיקה חדשה וחדשנית, כל העת, הפכה את המלחינים לכאלה שצריכים להתאים את עצמם ואת הכתיבה שלהם. המלחין היה צריך לשים את הדגש על סימני הדינמיקה. הפרטים הקטנים הפכו להיות חשובים ומקצבים אופייניים ומעניינים החלו לפקוד את עולם המוזיקה.

האופנה של המוזיקה הקלאסית דאז הייתה ליצור ניגוד בין חלקים שונים של היצירה. כך למשל המעברים בין מינור למיזורי החלו לאפיין את המוזיקה. המקצבים הפכו להיות מהירים ואיטיים לסירוגין וקטעי המעבר הפכו להיות חשובים יותר, כאשר המלחינים עצמו הדגישו את אותם הקטעים כדי לבנות את המתח של היצירה וליצור עניין בקרב הקהל המאזין.⁶

השפעת המוזיקה הקלאסית הייתה רבה מאוד על מלחינים שבאו לאחר מכן. את השינויים הראשונים של סיום התקופה ניתן לזהות גם אצל מוצרט שהחלו להשתמש בצורה אחרת בהרמוניה. המלחינים המאוחרים יותר הושפעו מאוד מן המלחינים של המוזיקה הקלאסית אולם החלו להשתנות. עלייתו של הפסנתר ושינויים במקצבים אשר הדגישו את הדרמה הביאו לעליית התקופה הרומנטית⁷ ובכך הסתיימה התקופה הקלאסית, אם כי ניצנים שלו המשיכו ללוות את המוזיקה שנים רבות לאחר מכן ואולי עד היום.

מוזיקת אופרה בתקופה הקלאסית

היצירה אשר עומדת במרכז עבודה זו היא אופרה. אופרה היא צורה של תיאטרון שבה התוכן הדרמטי עצמו מועבר באמצעות שירה ומוזיקה בשילוב יחד. האופרה נוצרה באיטליה בסוף המאה ה-16 וקשורה למוזיקה הקלאסית המערבית. בתוך סוגת האופרה קיימת האופרה הקומית⁸. תחילה הייתה אופרה זו קשורה לתוך סוגת האופרה באופן כללי. מראשית המאה ה-18 החלה האופרה בופה לתפוס את מקומה בתור סוגה נפרדת. היא נועדה ליצור הבנה בקרב האדם הפשוט אשר מבקש לצפות באופרה מבלי להיות בעל רקע מקדים מתאים כדי להבין אותה. בראשית המאה ה-18 היה מקובל להציג אופרות קומיות לפרקי זמן קצרים. עד הזמן הפכה האופרה בופה לבעלת אורך מלא. היא נוצרה למען העם ומשום כך היא הציגה את הבעיות השכיחות של העם הפשוט.

⁶ Rosen, Charles. The Classical Style, New York: W. W. Norton & Company, 1998, pp. 43–44.

⁷ Zaslav, Neal. Music and Society in the Classical Era. The Classical Era: From the 1740s to the end of the 18th Century . 1989. (pp.1-14)

⁸ אופרה בופה